

นิพนธ์ต้นฉบับ

บริบทแวดล้อมและสถานการณ์ปัญหาสารเสพติด ในกลุ่มนักเรียนอาชีวะภายใต้บริบทพื้นที่เสี่ยง สู่มาตรการป้องกันแก้ไขปัญหาเชิงบูรณาการ ระดับจังหวัด

วิภา ด้านธำรงกุล พบ.ม.*, อนุกุล รักษ์ธรรมเสมอ พบ.ม.**, สำรวัย วรเทศะคงคา วท.ม.**,
สุภาพร สวัสดิชัย พบ.ม.**, สโรชนี แจ่มมงคล*

*จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**สำนักงาน ป.ป.ส.

Abstracts Context, affecting Factors and substance abuse situation among vocational students in high risk Provinces.

Danthamrongkul V*, Rakthamsmaer A**, Voratechakongkha S**, Sawadichai S**, Changmongkol S*

* Chulalongkorn University.

**Office of Narcotic Control Board.

Introduction: Substance abuse is a serious problem in Thailand. The government has to spend a large amount of budget to fix this problem. Such problems affect the stability of society because drug use will affect the goal of development in

terms of physical, emotional, social and intellectual achievement of students. Vocational students are important adolescents; they all are in a period of adaptation to the environment, society and in the stage of recognizing new things.

Objective: This study aimed to examine factors affecting and behavioral drug abuse among vocational school students, which the benefit from this study will have in planning and prevention measurement for integrated solving drug abuse of provincial level.

Methods: We study among vocational education students. It is descriptive and quantitative-crosssectional study and collect data by using self answers questionnaires. Five provinces were selected; NakhonSawan in the North, NakhonPathom and PraNakhon Sri Ayuthaya in central region, UbonRatchathanee and Nakhon Srithammarat in the North-East and the South region respectively. In each province selected one urban and two rural districts. The total number of school was 28 sites. Data collection was between December 2013 and February 2014. There were 2,274 cases

Results: Students had experience at least one type of drug use was 23.2%. Male students had 31.5%, which was 3-times higher than females. Prevalence of substance use in each province was different between 15.3%-29.2%. It was found that gender, living conditions, learning ability, locations of schools and provinces, affected the use of drugs statistical significantly ($p < 0.01$). The most commonly used drugs were marijuana, Yaba, kratom, and ice, respectively (16.1%-5.4%). Male students had higher rates than female students in every substance, except tranquilizer. During the previous year, Students had drug use decreased was 13.8%. Student had circumstances related to drugs 7.4 %. Especially in group of drug use.

Summary and discussion: There were similarities and differences in age, socioeconomic and environment context, the chance to gain access to knowledge and life skills of the students in both groups. This could affect an access to drugs at a higher rate than youth in the society. Types of drugs that were prevalent in the area were still a substance readily available locally. The dissemination and the severity of the problems were different in terms of area and target groups.

Therefore, it should be the strategies and action plans to tackle the problems properly. For instance, activities that have impact on the suppression of the unreachable substance abuse and on definite drug quitting. Administrators and teachers should give priority to knowledge activities regularly and seriously for effective prevention.

Keywords: substance abuse, vocational student

บทคัดย่อ

สารเสพติดเป็นปัญหาที่ร้ายแรงส่งผลกระทบต่อเชิงลบทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ทางด้านความมั่นคง สังคม เศรษฐกิจ และ สุขภาพ เชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่ทั้งระดับชาติ ชุมชน และบุคคล และที่สำคัญส่งผลกระทบต่อพัฒนาศักราชภาพทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยเรียน ซึ่งมีบริบทแวดล้อมและการปรับตัวทางสังคมที่เอื้อให้เกิดโอกาสการเข้าไปเกี่ยวข้องกับสารเสพติดในรูปแบบต่างๆ หน่วยงานระดับนโยบายได้เห็นความสำคัญในการติดตามขนาดและความรุนแรงพฤติกรรมด้านสารเสพติดของเด็กกลุ่มนี้ ทั้งนี้เพื่อสะท้อนถึงสภาพการแพร่ระบาดของสารเสพติดที่ค่อนข้างรุนแรงในสังคมและใช้ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางกำหนดมาตรการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความชุกการใช้สารเสพติด พฤติการณ์จัดหา สนับสนุนและจำหน่ายสารเสพติดของนักเรียนอาชีวศึกษา ในบริบทพื้นที่เสี่ยงสูงระดับจังหวัด รวมทั้ง ปัจจัยที่เอื้อให้สถานการณ์ในแต่ละพื้นที่มีความรุนแรงมากน้อยต่างกัน

วิธีการศึกษา เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา แบบภาคตัดขวาง กลุ่มศึกษาเป็นนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับ ปวช. ปีที่ 2 และ ปวส. ปีที่ 1 ในสถาบันอาชีวศึกษาจำนวน 28 แห่งใน 5 จังหวัด จากทุกภูมิภาค ได้แก่ จ.นครปฐม จ.พระนครศรีอยุธยา จ.นครสวรรค์ จ.อุบลราชธานี และ จ.นครราชสีมา เป็นพื้นที่ที่มีสถานการณ์แพร่ระบาดของสารเสพติดค่อนข้างสูงถึงสูงมาก รวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยแบบสอบถามตอบเอง จำนวนตัวอย่างรวม 2,274 ราย เป็นชาย 1,401 ราย และ หญิง 873 ราย และ สัมภาษณ์ หรือสนทนากลุ่ม จำนวน 12 กรณี รวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนธันวาคม 2556 – เดือนกุมภาพันธ์ 2557

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มศึกษาเคยใช้สารเสพติดในชีวิตอย่างน้อย 1 ชนิด ร้อยละ 23.2 ในกลุ่มชายร้อยละ 31.5 สูงกว่าหญิง มากกว่า 3 เท่า แต่ละจังหวัด ความชุกการใช้สารเสพติดอยู่ระหว่างร้อยละ 15.3-29.2 และ ความชุกการใช้สารเสพติดในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา ลดลงเป็น

ร้อยละ 13.8 ในกลุ่มชายร้อยละ 18.8 มากกว่าหญิงประมาณ 3 เท่าเช่นกัน และลดลงในทุกจังหวัดคืออยู่ระหว่างร้อยละ 8.6-21.6 และพบว่า จังหวัดที่มีอัตราการใช้สารเสพติดสูงสุดและต่ำสุดทั้ง 2 ช่วงเวลา ได้แก่ จ. นครศรีธรรมราช และ จ. อุบลราชธานี ตามลำดับ สารเสพติดที่ใช้มากที่สุด 6 อันดับแรก ทั้ง 2 ช่วงเวลา ได้แก่ กัญชา พืชกระท่อม ยาบ้า น้ำต้มใบกระท่อม ผสมสารต่างๆ ยานอนหลับ/ยากล่อมประสาท และ ไอซ์ อยู่ระหว่างร้อยละ 16.1 - 5.4 และร้อยละ 8.7 - 2.3 ตามลำดับ พฤติการณ์การจัดหา สนับสนุนและ/หรือจำหน่ายสารเสพติดมีร้อยละ 7.4 ในกลุ่มนักเรียนชายร้อยละ 9.6 และนักเรียนหญิงมีร้อยละ 4 แต่ละจังหวัดอยู่ระหว่างร้อยละ 2.7-10.3 ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีการใช้สารเสพติดร่วมด้วย สาเหตุการใช้ส่วนใหญ่มาจากอยากลองเอง หรือจากการชักชวนของเพื่อน รุ่นพี่ในโรงเรียน คนในชุมชน ญาติ และ แฟน รวมทั้งการรับรู้ฤทธิ์ของสารเสพติดเชิงบวกและราคาของสารเสพติด นอกจากนี้พบการแพร่ระบาดของการใช้ยาในทางที่ผิด (ยาโปร) ในบางพื้นที่ โดยมีการปรับบรรจุภัณฑ์ ให้เหมาะสมต่อการพกพา มาบริโภคในสถานศึกษา

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

ชนิดสารเสพติดที่มีการแพร่ระบาดในกลุ่มนักเรียน ยังคงเป็นสารเสพติดที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น และมีฤทธิ์ไม่รุนแรง ได้แก่ กัญชา และพืชกระท่อม รองลงมาเป็นสารเสพติดที่มีการแพร่ระบาดในทุกพื้นที่ หาซื้อได้ไม่ยาก เช่น ยาบ้า และ สารสมัยใหม่ที่ราคาค่อนข้างสูงอย่างไอซ์ซึ่งอัตราการใช้สารเสพติดแต่ละชนิดมาก-น้อย ในแต่ละจังหวัดแตกต่างกันตามบริบทพื้นที่ ราคา และความยากง่ายการเข้าถึงสารเสพติดแต่ละชนิด การกำหนดแผนปฏิบัติการป้องกันแก้ไขปัญหายาหรือเฝ้าระวังสารเสพติดในนักศึกษากลุ่มนี้ควรใช้มาตรการหรือกิจกรรมที่ส่งผลกระทบทั้งระดับกว้างและมีความจำเพาะระดับพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายดังนี้คือ 1) ต้องให้โอกาสนักเรียนและครอบครัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด ได้ปรับตัวด้านทัศนคติและเลิกพฤติกรรม เพื่อให้เกิดการยอมรับ ไม่มีการตีตราจากบุคคลรอบข้าง 2) มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและจริงจังทั้งการบริหารจัดการและดำเนินงาน เพื่อให้นักเรียนเหล่านี้ลด ละ เลิกพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง 3) กลุ่มที่ยังเข้าไม่ถึงสารเสพติดหรือมีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการป้องปราม ควรมีกระบวนการให้ความรู้สร้างความเข้าใจถึงผลและผลกระทบจากสารเสพติด มีการเฝ้าระวังตรวจสอบติดตามอย่างจริงจังและต่อเนื่อง 4) ต้องอาศัยความร่วมมือ ประสานงาน สนับสนุนและช่วยเหลือจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งโรงเรียน สถานพยาบาล หน่วยงานด้านปราบปราม รวมทั้งครอบครัวและชุมชนและดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเอาใจจริงเอาใจกับปัญหานี้เป็นลำดับต้นๆ เพื่อลดผลกระทบในสังคมโดยรวม

คำสำคัญ : ยาเสพติด นักเรียนอาชีวศึกษา

บทนำ

ปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติดยังคงเป็นปัญหาสำคัญของสังคมไทยที่มีแนวโน้มการแพร่ระบาดรุนแรงมากยิ่งขึ้น แม้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาสารเสพติดจะพยายามติดตามเฝ้าระวังและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์และพัฒนการด้านอุปทาน อุปสงค์ของสารเสพติดแต่ละชนิด กลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้ค้าและผู้เสพรายใหม่ยังคงมีสัดส่วนที่สูงขึ้น มีรูปแบบแตกต่างกันและมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น นักเรียนอาชีวศึกษาเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบการศึกษา ซึ่งมีระบบและรูปแบบการเรียนการสอนแตกต่างจากนักเรียนสายสามัญหรือระดับอุดมศึกษาในวัยเดียวกัน มีคุณลักษณะเฉพาะหรือบริบทสภาพเป็นอยู่ที่สังคมรับรู้ได้ทั่วไป อย่างเช่น การทะเลาะวิวาทระหว่างนักศึกษาต่างสถาบันที่มีมาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบเกิดความรุนแรงทั้งตัวนักเรียน ครอบครัว สถาบันศึกษา รวมทั้งสังคมโดยรวม¹ จากสถิติผู้ถูกจับกุมคดียาเสพติดในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชนหรือวัยรุ่นมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และมีสัดส่วนที่สูงขึ้นอยู่ระหว่างร้อยละ 40-45 และมีแนวโน้มอายุลดลง^{2,3} ผลการสำรวจของ Child Watch ประเมินการในกลุ่มเด็กอายุ 7-19 ปี เป็นกลุ่มที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นผู้เสพรายใหม่สูงกว่ากลุ่มอื่นๆ และมีถึงร้อยละ 43 ที่เป็นกลุ่มเสี่ยงสูง จากการศึกษาในกลุ่มเด็กและเยาวชนในสถานพินิจพบว่ามากกว่าครึ่งมีประสบการณ์ใช้สารเสพติด ส่วนใหญ่เป็นยาบ้า⁴ และจากศูนย์

ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเกี่ยวข้องกับยาบ้าร้อยละ 89.4⁵ และกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาเคยมีการใช้สารเสพติดก่อนมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 8.9 มากกว่านักเรียนหญิง 2 เท่า⁶ อีกทั้งข้อมูลในระบบการบำบัดรักษายาเสพติดมีเยาวชนวัยรุ่นและมีสถานภาพเป็นนักศึกษา มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนว่า ยาเสพติดได้ขยายตัวลุกลามเข้าไปในกลุ่มนักเรียน นักศึกษาเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้รัฐบาลทุกยุคทุกสมัย ได้กำหนดมาตรการแนวทางการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาด้วยกลวิธีและรูปแบบต่างๆ^{7,8} ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ การสื่อสารไร้พรมแดน ปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหายาเสพติดก็ยังไม่หมดสิ้น การติดตามเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในนักเรียนกลุ่มนี้ จะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องรู้ทันและเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ปัญหาได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในบริบทพื้นที่เมืองใหญ่ๆ อันจะเป็นแนวทางกำหนดมาตรการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การศึกษานี้ทำให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์และสารสนเทศเกี่ยวกับบริบทแวดล้อมและพฤติกรรมด้านสารเสพติดของนักเรียนในสถานศึกษาที่มีความเสี่ยงสูงกว่ากลุ่มอื่นในวัยเดียวกัน ทั้งนี้จะเกิดประโยชน์จากการใช้ข้อมูลสำหรับหน่วยงานระดับชาติที่ควบคุมกำกับแผนยุทธศาสตร์การป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีความเข้าใจที่ชัดเจนถึงความรุนแรงของสถานการณ์ การแพร่ระบาดของตัวยาในแต่ละพื้นที่ การปรับเปลี่ยนรูปแบบของปัญหาให้เป็นปัจจุบันมากที่สุด อันจะเป็น

ประโยชน์ในการจัดทำแผนงานและกำหนดมาตรการป้องกัน ฟื้นฟูและบำบัดรักษา รวมทั้งแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในกลุ่มนักเรียนเหล่านี้ ได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์และวิธีการ

เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ รวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเป็นหลัก กลุ่มศึกษาเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาระดับ ปวช. ปี 2 และ ปวส. ปี 1 ในวิทยาลัยเทคนิคและสถาบันอาชีวศึกษา ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางความเจริญและมีบริบทสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมด้านต่างๆ ของเด็กวัยรุ่นรุ่นก่อนข้างสูง จากทุกภูมิภาคของประเทศรวม 5 จังหวัด ภาคเหนือ ได้แก่ จ. นครสวรรค์ ภาคกลาง ได้แก่ จ. พระนครศรีอยุธยา และ จ. นครปฐม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จ. อุบลราชธานี

และภาคใต้ ได้แก่ จ. นครศรีธรรมราช แต่ละจังหวัดคัดเลือก 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง และอำเภออื่นๆ อีก 2 อำเภอ แต่ละอำเภอคัดเลือกสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ทั้งสังกัดภาครัฐและภาคเอกชน จังหวัดละ 5-6 แห่งโดยประมาณ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ความร่วมมือ และการเดินทางเป็นสำคัญ โดยสรุปได้นักเรียนจากสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 28 แห่ง จำนวนตัวอย่างศึกษา 2,274 ราย เป็นนักเรียนชาย 1,401 ราย (ร้อยละ 61.6) และหญิง 873 ราย (ร้อยละ 38.4) จำนวนสถานศึกษา และนักเรียนตัวอย่างในแต่ละจังหวัดแสดงดังตารางที่ 1 สารระเนื้อหาประกอบด้วย ข้อมูลส่วนตัว สภาพความเป็นอยู่ บริบทแวดล้อมทางสังคม การรับรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามตอบเอง ระหว่างเดือนธันวาคม 2556-มีนาคม 2557

ตารางที่ 1 จำนวนสถานศึกษาและจำนวนตัวอย่างในแต่ละจังหวัด

จังหวัด	จำนวนสถานศึกษา	จำนวนตัวอย่าง		
		อำเภอเมือง	อำเภออื่นๆ	รวม
นครปฐม	3 แห่ง	276	63	339
พระนครศรีอยุธยา	6 แห่ง	283	182	465
นครสวรรค์	5 แห่ง	468	-	468
อุบลราชธานี	9 แห่ง	182	320	502
นครศรีธรรมราช	5 แห่ง	301	199	500
รวม	28 แห่ง	1,510 ราย	764 ราย	2,274 ราย

ผล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.1 ลักษณะทางประชากรกลุ่มศึกษา

กลุ่มศึกษาเป็นชายร้อยละ 62 มากกว่าหญิง ซึ่งมีเพียงร้อยละ 38 อายุเฉลี่ย 18 ± 1.4 ปี ประมาณ 2 ใน 3 เป็นนักเรียนของสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง นักเรียนส่วนใหญ่มีพ่อและแม่อยู่ด้วยกัน ร้อยละ 70 ส่วนที่เหลือเป็นเด็กอยู่ในครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ กล่าวคือ พ่อหรือแม่เสียชีวิตประมาณร้อยละ 10 แยกกันอยู่หรือหย่าร้าง เลิกกันร้อยละ 20 กลุ่มที่พ่อและ/หรือแม่มียังมีชีวิตอยู่ พบว่า พ่อแม่ส่วนใหญ่จะมีอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป ช่วงเรียนหนังสือ นักเรียน 1 ใน 4 อาศัยบ้านเช่า ห้องพักหรือหอพัก และพักอยู่คนเดียวร้อยละ 9 มีนักเรียนร้อยละ 60 ซึ่งจักยานยนต์ไปเรียนหนังสือ รองลงมา 1 ใน 4 ใช้รถรับจ้าง โดยกลุ่มนักเรียนชายใช้รถจักรยานยนต์สูงมาก (ร้อยละ 70) สูงกว่านักเรียนหญิงซึ่งมีเพียงร้อยละ 44 นักเรียน 1 ใน 4 เคยทำงานพิเศษหารายได้ให้กับตัวเองหรือครอบครัว ส่วนใหญ่ทำช่วงวันหยุดและปิดเทอม และเคยยืมเงินเพื่อการศึกษาร้อยละ 32 ในกลุ่มนักเรียนหญิง สูงกว่านักเรียนชาย นักเรียนกว่าร้อยละ 80 ได้รับเงินเป็นค่าใช้จ่ายจากพ่อและหรือแม่ แต่สำหรับนักเรียนที่พ่อและแม่เสียชีวิตทั้ง 2 คน ภาระจะอยู่กับน้ำ อา หรือป้า รองลงมาเป็นพี่ชาย พี่สาวหรือปู่ย่า ตายาย เป็นที่น่าสังเกตว่า กรณีที่พ่อเสียชีวิต ภาระจะตกอยู่กับแม่ถึงร้อยละ 77 สูงมากกว่ากรณีแม่เสียชีวิต ภาระจะอยู่ที่พ่อเพียงร้อยละ 59

1.2 สภาพความเป็นอยู่และสัมพันธภาพคนในครอบครัว

ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา นักเรียนร้อยละ 72 มีเรื่องกลุ้มใจหรือไม่สบายใจ นักเรียนหญิงมีร้อยละ 80 มากกว่าชาย ซึ่งเพียงร้อยละ 67 แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) เรื่องกลุ้มใจที่รายงานมากที่สุดได้แก่ การเรียนร้อยละ 54 รองลงมาเป็นปัญหาการเงิน ร้อยละ 47 ลำดับต่อมา เป็นปัญหากับแฟน/คนรัก และเรื่องในครอบครัว มีสัดส่วนใกล้เคียงกันประมาณ 1 ใน 4 และพบว่า นักเรียนชายมีปัญหาเกี่ยวกับครูร้อยละ 7.2 สูงกว่านักเรียนหญิง มากกว่าประมาณ 4 เท่า สภาพในครอบครัวที่ส่งผลให้นักเรียนไม่สบายใจ กลุ่มใจส่วนหนึ่งนำมาจากพฤติกรรมของคนในครอบครัว ซึ่งจากการศึกษา พฤติกรรมในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนร้อยละ 59 และ 49 รายงานว่ามีคนในครอบครัวดื่มเหล้าและสูบบุหรี่ตามลำดับ รองลงมาเป็นการทะเลาะกันของคนในครอบครัวไม่ถึงขั้นตบตี และทะเลาะกับเพื่อนบ้าน สำหรับการทะเลาะอย่างรุนแรงถึงขั้นตบตี และ คนในครอบครัวเกี่ยวข้องกับสารเสพติด มีรายงานประมาณร้อยละ 5

1.3 พฤติกรรมแวดล้อมทางสังคม

พฤติกรรมต่างๆ ของเด็กในวัยเรียนที่เกี่ยวข้อง หรือมีโอกาสร่องผลกระทบบังคับทั้งด้านการเรียน สภาพความเป็นอยู่ สัมพันธภาพทางสังคม เศรษฐกิจของครอบครัว และสุขภาพอนามัย ที่ศึกษามี 15 เรื่อง ได้แก่ หนีเรียน/โดดเรียน, ทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน, เล่นเกมส์, เล่นการพนันบอล, เล่นสนุก, ทะเลาะวิวาท/ทำร้ายร่างกาย/ยกพวกตีกัน, เที่ยวกลางคืน/เที่ยวสถานบันเทิงยามค่ำคืน,

ขับรถซิ่ง/แข่งรถ, การแต่งรถ, ก่อสวน/สร้างความเดือดร้อน ความรำคาญให้แก่ผู้อื่น/ชุมชน, การจับกลุ่มมั่วสุม กับวัยรุ่นที่ไม่ใช่ นักเรียน, การทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น/ของราชการ และนัดเจอเพื่อนใหม่ผ่านทาง อินเทอร์เน็ต ผลการศึกษาในรอบ 1 เดือน ก่อนการเก็บ ข้อมูล พบว่ามีนักเรียน 2 ใน 3 เคยหนีเรียน/โดดเรียน สูงที่สุด รองลงมาเล่นเกมส์ ร้อยละ 63 ทำผิด กฎระเบียบของโรงเรียนร้อยละ 54 การเที่ยว กลางคืน/เที่ยวสถานบันเทิงยามค่ำคืนมีประมาณ 1 ใน 3 มีการแต่งร้อยละ 30 พฤติกรรมส่วนใหญ่ เกิดขึ้นในนักเรียนชายด้วยสัดส่วนที่มากกว่า นักเรียนหญิง

ตอนที่ 2 การรับรู้ข้อมูล และทัศนคติต่อ สารเสฟตติ

2.1 การได้รับข้อมูล ความรู้ ร่วมกิจกรรม และความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สารเสฟตติ

นักเรียนส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 80 รายงาน ว่าได้รับข้อมูล ความรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสารเสฟตติ โดยผ่านช่องทางของโรงเรียน ได้แก่ การจัดบอร์ด งานรณรงค์ ประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย การเข้าชมรม ในห้องเรียน และจากอินเทอร์เน็ตในโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนได้รับข้อมูลความรู้ ในกิจกรรมที่มีการรณรงค์มากที่สุด รองลงมา จากการจัดบอร์ด ร้อยละ 44 และ 27 ตามลำดับ สำหรับกิจกรรมที่นักเรียนเคยเข้าร่วม พบว่า นักเรียน 2 ใน 3 เคยเข้าร่วมกิจกรรมในวันต่อต้าน ยาเสฟตติ รองลงมา ร่วมกิจกรรมทูปีนัมเบอร์วัน (To Be No.1) และ เข้าค่ายผู้นำเยาวชน สำหรับ ช่องทางหรือกิจกรรมการให้ข้อมูลความรู้ใน สถานศึกษา นักเรียน 1 ใน 4 เห็นว่า ควรต้องปรับปรุง ทั้งสาระเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ สำหรับการรับรู้

ข้อมูลนอกสถานศึกษา ส่วนใหญ่ได้รับจากสื่อ โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ตสูงที่สุดร้อยละ 70 ส่วนการรับรู้ถึงเหตุผลหรือสถานการณ์ที่คิดว่า ทำให้นักเรียน/นักศึกษาใช้สารเสฟตติ มีรายงาน สูงที่สุด ประมาณ 2 ใน 3 เป็นเรื่องความอยากรู้ อยากรอง รองลงมาเป็นเพราะสังคมเพื่อน เพื่อนชวน หรือตามเพื่อน ประมาณ 1 ใน 4 สำหรับเหตุผล ด้านอื่นๆ ได้แก่ ถูกบังคับ ความโก้เก๋ การประชดชีวิต มีปัญหากับคนในครอบครัว มีแหล่งขาย/แหล่งมั่วสุม อยู่ใกล้ที่อยู่อาศัย มีไม่เกินร้อยละ 2 ส่วนเหตุผล ที่ทำให้ตื่นตัวด้านการเรียนทำงานได้นาน ความบันเทิง และคนในครอบครัวเกี่ยวข้องกับสารเสฟตติ มีน้อยมาก ไม่เกินร้อยละ 1 โดยสัดส่วนการรายงาน ในกลุ่มนักเรียนชายและหญิงไม่แตกต่างกัน

2.2 การรับรู้ทัศนคติและการเข้าถึงสารเสฟตติ

การใช้สารเสฟตติของนักเรียนวัยนี้ มีปัจจัย ทั้งโดยตรงและอ้อมที่หลากหลาย ซึ่งเอื้อให้เกิด การทดลองใช้ นอกเหนือจากบริบททางสังคม ยังมีปัจจัยด้านการรับรู้โทษภัย ทัศนคติความเชื่อ ที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับประโยชน์ที่มีต่อสารฯ แต่ละชนิด รวมทั้งความยากง่ายในการเข้าถึงสารเสฟตติ จาก การศึกษาพบว่านักเรียนเคยเห็นสารระเหย ภัฏชา ใบกระท่อม และยานอนหลับหรือยาหล่อมประสาท มากกว่าร้อยละ 40 สำหรับยาบ้าและไอซ์ มีนักเรียน เคยเห็นของจริงร้อยละ 35 และ 25 ตามลำดับ สารชนิดอื่นๆ เช่น ยาอี/ยาเลิฟ/ผีน/ผิงขาว/ เฮโรอีน/ยาเค และ โคเคน นักเรียนเคยเห็นระหว่าง ร้อยละ 4.8-7.8 สารฯ เกือบทุกชนิดนักเรียนชาย เคยเห็นด้วยสัดส่วนที่สูงกว่านักเรียนหญิง ยกเว้น ยานอนหลับ/ยาหล่อมประสาทที่นักเรียนหญิงเคยเห็น มากกว่านักเรียนชาย นักเรียนร้อยละ 58 เห็นว่า สารเสฟตติที่ใช้ 1-2 ครั้ง มีโอกาสทำให้ติดได้มาก

ที่สุด ได้แก่ ยาบ้า รองลงมาได้แก่ ไอซ์ และ กัญชา ร้อยละ 53 และ 50 ตามลำดับ สำหรับ สารชนิดอื่นๆ มีสัดส่วน ระหว่างร้อยละ 35-47 และมีสัดส่วนน้อยที่สุดประมาณ 1 ใน 3 ได้แก่ ยานอนหลับ หรือยากล่อมประสาท การเข้าถึงหรือความสามารถ ในการหาสารเสพติดแต่ละชนิดมาเสพ พบว่า สารระเหย (ทินเนอร์ กาว เบนซิน) และยานอนหลับ/ ยากล่อมประสาท เป็นสารเสพติดที่นักเรียน ประมาณครึ่งหนึ่ง ซึ่งสูงที่สุด รายงานว่าสามารถ หามาใช้ได้ รองลงมา ได้แก่ ใบกระท่อม ยาบ้า และ กัญชา ร้อยละ 37-39 สารฯ ชนิดอื่นๆ อยู่ระหว่าง ร้อยละ 17-31 เป็นที่น่าสังเกตว่าการเข้าถึงสารฯ แต่ละชนิดได้ กลุ่มนักเรียนหญิงมีรายงานมากกว่า นักเรียนชาย ยกเว้น กัญชาและสารระเหย

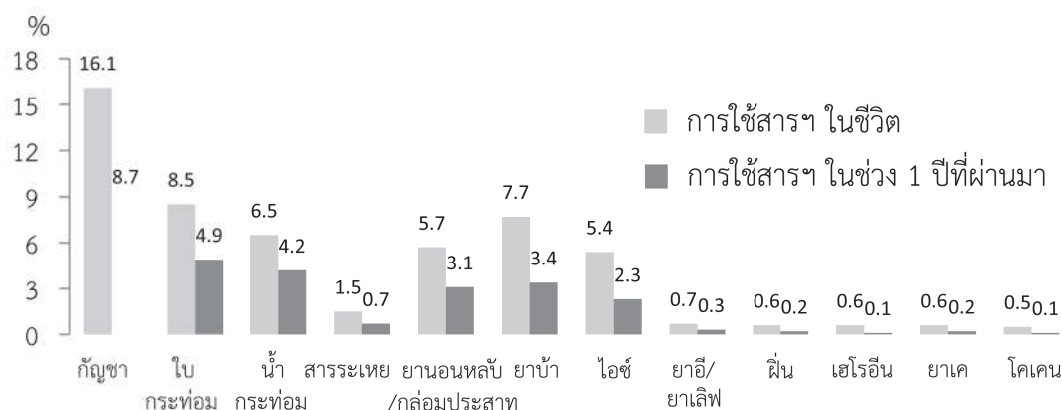
ตอนที่ 3 พฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด

3.1 ประสบการณ์ใช้สารเสพติดและปัจจัยแวดล้อม

กลุ่มศึกษาเคยใช้สารเสพติดในชีวิตอย่างน้อย 1 ชนิด 23.2 % ในกลุ่มชาย 31.5 % สูงกว่าหญิง มากกว่า 3 เท่า และความชุกการใช้สารฯ ในช่วง

1 ปีที่ผ่านมา ลดลงเป็น 13.8 % ในกลุ่มชาย 18.8 % มากกว่าหญิงประมาณ 3 เท่า เช่นกัน สารเสพติดที่ใช้มากที่สุด 6 อันดับแรก ทั้ง 2 ช่วงเวลา ได้แก่ กัญชา พืชกระท่อม ยาบ้า น้ำต้มใบกระท่อม ยานอนหลับ/ยากล่อมประสาท และไอซ์ อยู่ระหว่าง 16.1-5.4 % และ 8.7-2.3 % ตามลำดับ (รูปที่ 1) สารเสพติดเกือบทุกชนิด นักเรียนชายมีการใช้สูงกว่านักเรียนหญิง ยกเว้น ยานอนหลับ/ยากล่อมประสาท ที่มีอัตราไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 2) เมื่อพิจารณาเฉพาะนักเรียนที่เคย มีประสบการณ์ใช้สารเสพติดในชีวิตอย่างน้อย 1 ชนิด พบว่า ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา มีนักเรียน ที่ใช้สารเสพติดอย่างน้อย 1 ชนิด จำนวน 238 ราย หรือ ร้อยละ 47 โดยร้อยละ 71 ใช้สารฯ เพียง 1 ชนิด ใช้สารฯ 3 ชนิดขึ้นไปร้อยละ 15.5 มีการใช้กัญชา สูงที่สุดร้อยละ 62 รองลงมาเป็นยาบ้า และ น้ำต้มใบกระท่อม ในสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกัน ประมาณ 1 ใน 4 รองลงมาเป็นใบกระท่อม ยานอนหลับ และไอซ์ ร้อยละ 21-11 สารฯ สมัยใหม่ ชนิดอื่นมีไม่เกินร้อยละ 2

รูปที่ 1 ร้อยละการใช้สารเสพติดแต่ละชนิดของนักเรียนในแต่ละช่วงเวลา

ตารางที่ 2 อัตราร้อยละการใช้สารเสพติดแต่ละชนิดของนักเรียนจำแนกตามเพศนักเรียน

ชนิดสารเสพติด	ชาย	หญิง	รวม
ร้อยละของนักเรียนที่เคยมีประสบการณ์ใช้สารเสพติดแต่ละชนิดในชีวิต			
กัญชา	24.7	2.2	16.1*
ใบกระท่อม	12.6	1.8	8.5*
น้ำต้มใบกระท่อมผสมสารชนิดอื่น	8.7	2.9	6.5*
สารระเหย (ทินเนอร์ กาว เบนซิน)	2.3	0.3	1.5*
ยานอนหลับ/ยากล่อมประสาท	5.4	6.2	5.7
ยาบ้า	11.6	1.4	7.7*
ไอซ์	8.0	1.3	5.4*
ยาอี/ยาเลิฟ	0.9	0.2	0.7
ฝิ่น	1.1	0.1	0.6
ผงขาว/เฮโรอีน	0.8	0.2	0.6
ยาเค	0.7	0.3	0.6
โคเคน	0.8	0.1	0.5
จำนวน	1,401	873	2,274
ร้อยละของนักเรียนที่เคยใช้สารเสพติดแต่ละชนิดในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา			
กัญชา	13.6	0.9	8.7*
ใบกระท่อม	7.5	0.8	4.9*
น้ำต้มใบกระท่อมผสมสารชนิดอื่น	6.0	1.3	4.2*
สารระเหย (ทินเนอร์ กาว เบนซิน)	1.0	0.1	0.7
ยานอนหลับ/ยากล่อมประสาท	2.8	3.7	3.1
ยาบ้า	5.2	0.6	3.4*
ไอซ์	3.4	0.6	2.3*
ยาอี/ยาเลิฟ	0.4	0.2	0.3
ฝิ่น	0.3	-	0.2
ผงขาว/เฮโรอีน	0.1	-	0.1
ยาเค	0.2	0.2	0.2
โคเคน	0.0	0.0	0.1
จำนวน	1,400	873	2,273

หมายเหตุ * $P < .05$

เมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีโอกาสเอื้อ สนับสนุน ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับสารเสพติดทั้งปัจจัยส่วนตัว ครอบครัว บริบทแวดล้อมด้านพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วย เพศ (ชาย-หญิง) ความเป็นอยู่ในครอบครัว (ครอบครัวสมบูรณ์ ครอบครัวไม่สมบูรณ์) ผลการเรียนรู้ (ต่ำ ปานกลาง เรียนดี) ความเป็นเมือง (อ.เมือง ไม่ใช่ อ.เมือง) และที่ตั้งของโรงเรียน (จังหวัด) ผลการศึกษาพบว่า เพศ ระดับการเรียนรู้ ความเป็นเมือง และที่ตั้งของโรงเรียน มีผลต่อการเข้าถึงและใช้

สารเสพติดของนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ (ตารางที่ 3) และสารฯ ที่มีการแพร่ระบาด ในกลุ่มนี้ ยังคงเป็นสารฯ ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น และมีฤทธิ์ไม่รุนแรง ได้แก่ กัญชาและพืชกระท่อม รองลงมาเป็นสารฯ ที่หาซื้อได้ไม่ยาก อย่างเช่น ยาบ้า และไอซ์ การแพร่ระบาดและความรุนแรง ของปัญหามีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่และ กลุ่มเป้าหมาย

ตารางที่ 3 อัตราการใช้สารเสพติดในชีวิตประจำวันแยกลักษณะประชากรและพื้นที่

ลักษณะประชากรและพื้นที่	ร้อยละ (จำนวน)	p-value
เพศ		
ชาย	31.5 (1401)	p<.01
หญิง	10.0 (873)	
สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว		
ครอบครัวสมบูรณ์	23.2 (1595)	ns
ครอบครัวไม่สมบูรณ์	23.2 (678)	
ผลการเรียน		
ต่ำ	34.1 (176)	p<.01
ปานกลาง	25.7 (1039)	
เรียนดี	18.4 (908)	
ที่ตั้งโรงเรียน		
อ.เมือง	26.2 (1510)	p<.01
ไม่ใช่ อ.เมือง	17.4 (764)	
จังหวัด		
นครปฐม	21.5 (339)	p<.01
พระนครศรีอยุธยา	25.6 (465)	
นครสวรรค์	24.1 (468)	
อุบลราชธานี	15.3 (502)	
นครศรีธรรมราช	29.2 (500)	

จากการวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดโดยใช้วิธี Logistic Regression Analysis : Forward Stepwise LR. (Likelihood Ratio) พบว่า นักเรียนชายจะมีโอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด มากกว่า นักเรียนหญิงประมาณ 4.2 เท่า นักเรียนที่มีผลการเรียนค่อนข้างต่ำ (เกรดเฉลี่ย <2.5) จะมีโอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดสูงกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนดี (เกรดเฉลี่ย ≥ 2.5) ประมาณ 1.4 เท่า แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) และนักเรียนที่อยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช จะมีความเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้อยู่จังหวัดนี้ มากกว่า 2 เท่า

3.2 ความชุกการใช้สารเสพติดระดับจังหวัด
ความชุกการใช้สารเสพติดของนักเรียนในแต่ละจังหวัด พบว่า จ. นครศรีธรรมราช มีนักเรียนเคยใช้สารเสพติดอย่างใดอย่างหนึ่งสูงที่สุด ร้อยละ 29 รองลงมาได้แก่ จ. พระนครศรีอยุธยา จ. นครสวรรค์ และ จ.นครปฐม ตามลำดับ โดยในพื้นที่อำเภอเมือง จ. นครศรีธรรมราช และ จ. พระนครศรีอยุธยา มีความชุกการใช้สารฯ สูงกว่าพื้นที่อำเภออื่นๆ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 อัตราการใช้สารเสพติดในชีวิต ในแต่ละจังหวัดจำแนกตามอำเภอที่ตั้งสถานศึกษา

จังหวัด	อ.เมือง	ไม่ใช่ อ.เมือง	รวม
นครปฐม	22.8 (276)	15.9 (63)	21.5 (339)
พระนครศรีอยุธยา	29.7 (283)*	19.2 (182)	25.6 (465)
นครสวรรค์	24.1 (468)	-	24.1 (468)
อุบลราชธานี	15.4 (182)	15.3 (320)	15.3 (502)
นครศรีธรรมราช	35.5 (301)**	19.6(199)	29.2 (500)

หมายเหตุ * $P < .05$

** $P < .01$

การใช้สารเสพติดแต่ละชนิดของนักเรียน ในแต่ละจังหวัด พบว่า กัญชา เป็นสารเสพติดที่นักเรียนเคยใช้มากที่สุดอยู่ระหว่างร้อยละ 9.2-19.8 โดย จ. พระนครศรีอยุธยา มีอัตราการใช้สูงสุด และต่ำสุดใน จ. อุบลราชธานี ส่วนใบกระท่อมและน้ำต้มใบกระท่อม นักเรียนใน จ. นครศรีธรรมราช มีการใช้สูงมากที่สุดประมาณ 1 ใน 5 ส่วนจังหวัดอื่นๆ มีอัตราค่อนข้างต่ำระหว่างร้อยละ 1.4-6.2 สำหรับยาบ้า นักเรียนใน 4 จังหวัด มีการใช้ไม่แตกต่างกัน ระหว่างร้อยละ 7.3-10.4 ยกเว้นใน จ. นครปฐม มีการใช้ค่อนข้างต่ำมาก ร้อยละ 1.8 ส่วนไอซ์

ใน จ. นครศรีธรรมราช มีการใช้ร้อยละ 10 รองลงมาเป็น จ.พระนครศรีอยุธยา และ จ.นครสวรรค์ สัดส่วนการใช้ไม่แตกต่างกัน ประมาณร้อยละ 6 ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา พบว่า ใน จ. นครศรีธรรมราช มีการใช้สารฯ แต่ละชนิดสูงกว่าจังหวัดอื่นๆ มากกว่าร้อยละ 5 ขณะที่จังหวัดอื่นๆ มีไม่เกิน ร้อยละ 3.5 ยกเว้นกัญชา อยู่ระหว่างร้อยละ 4.2-11.8 (ตารางที่ 5) ข้อมูลนี้สะท้อนว่าอัตราการ ใช้สารฯ แต่ละชนิดมาก-น้อย แตกต่างกัน ตามบริบทพื้นที่และความยากง่ายการเข้าถึงสารฯ แต่ละชนิด

ตารางที่ 5 ร้อยละของการใช้สารเสพติดแต่ละชนิดในชีวิตและในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา รายจังหวัด

ชนิดสารเสพติด	จ.นครปฐม	จ.พระนครศรีอยุธยา	จ.นครสวรรค์	จ.อุบลราชธานี	จ.นครศรีธรรมราช
ร้อยละการใช้สารเสพติดในชีวิต					
กัญชา	17.1	19.8	17.7	9.2	17.2
ใบกระท่อม	6.2	5.4	4.5	5.2	20.0
น้ำต้มใบกระท่อมฯ	2.1	5.4	1.5	1.4	20.2
สารระเหย	1.5	1.5	1.5	1.2	2.0
ยานอนหลับ	3.8	5.4	6.6	3.6	8.4
ยาบ้า	1.8	7.3	9.2	7.8	10.4
ไอซ์	1.5	5.8	6.0	2.6	10.0
ยาอี/ยาเลิฟ	-	0.9	0.6	0.6	1.0
ฝิ่น	-	1.1	1.1	0.6	0.6
ผงขาว/เฮโรอีน	-	0.4	1.1	0.8	0.4
ยาเค	-	1.3	0.6	0.6	0.2
โคเคน	-	0.6	0.4	0.6	0.8
จำนวน	339	465	468	502	500

ตารางที่ 5 ร้อยละของการใช้สารเสพติดแต่ละชนิดในชีวิตและในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา รายจังหวัด (ต่อ)

ชนิดสารเสพติด	จ.นครปฐม	จ.พระนครศรีอยุธยา	จ.นครสวรรค์	จ.อุบลราชธานี	จ.นครศรีธรรมราช
ร้อยละการใช้สารเสพติดในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา					
กัญชา	8.4	11.8	8.3	4.2	10.8
ใบกระท่อม	2.7	2.0	1.3	2.4	15.1
น้ำต้มใบกระท่อมฯ	1.2	2.2	0.6	0.8	14.7
สารระเหย	0.9	0.6	0.4	0.4	1.0
ยานอนหลับ	2.4	2.0	2.6	2.4	6.0
ยาบ้า	1.5	2.2	3.4	2.8	6.4
ไอซ์	0.6	2.2	1.3	0.6	6.2
ยาอี/ยาเลิฟ	-	0.6	0.2	-	0.6
ฝิ่น	-	0.2	0.2	-	0.4
ผงขาว/เฮโรอีน	-	0.2	-	-	0.2
ยาเค	-	0.6	0.2	-	0.2
โคเคน	0.2	-	-	0.4	-
จำนวน	339	465	468	502	500

3.3 พฤติการณ์เกี่ยวกับการจัดหา สนิบสนุน และจำหน่ายสารเสพติด

นักเรียนมีพฤติการณ์เกี่ยวกับการจัดหา สนิบสนุนและ/หรือจำหน่ายสารเสพติดอย่างไร อย่างหนึ่งร้อยละ 7.4 ในกลุ่มนักเรียนชายร้อยละ 9.6 และนักเรียนหญิงร้อยละ 4 แต่ละจังหวัด อยู่ระหว่างร้อยละ 2.7-10.3 โดยนักเรียนมีพฤติการณ์ ดังกล่าว แตกต่างกันตามประสบการณ์การใช้ สารเสพติด กล่าวคือ กลุ่มที่เคยใช้สารเสพติด อย่างน้อย 1 ชนิด มีพฤติการณ์จัดหาหรือสนับสนุน การใช้สารเสพติดร่วมด้วย ในสัดส่วนที่สูงร้อยละ 23.3 มากกว่ากลุ่มที่ไม่เคยใช้สารเสพติดมีเพียง

ร้อยละ 2.6 แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .01$) และกลุ่มที่เคยใช้สารฯ มีการรับจ้างไปรับสารฯ รับจ้างส่งฯ ขาย รับฝาก/ซุกซ่อน หรือ กระจายสู่ ผู้ขายรายย่อย มีอัตราไม่แตกต่างกัน ร้อยละ 10-15 ส่วนค่าตอบแทนที่ได้รับ ส่วนใหญ่จะเป็นตัวเงิน และสารเสพติด สำหรับกลุ่มลูกค้า มีรายงาน สูงที่สุดเป็นกลุ่มวัยรุ่นทั่วไปร้อยละ 62 รองลงมา เป็นนักเรียนในโรงเรียน คนทำงาน และนักเรียน นอกโรงเรียน ระหว่างร้อยละ 25-30 สารเสพติด ที่เคยจำหน่าย ได้แก่ ยาบ้า กัญชา ไอซ์ และ กระท่อม ตามลำดับ

3.4 เหตุผลหรือสถานการณ์แวดล้อมที่เอื้อให้นักเรียนใช้สารเสพติด

ความที่เด็กนักเรียนกลุ่มนี้ย่างเข้าสู่วัยรุ่น สถานการณ์และบริบททางสังคมที่เอื้อหรือเปิดโอกาสให้นักเรียนใช้สารเสพติดมีหลากหลายเหตุผล แต่ที่มีการรายงานมากที่สุดได้แก่ ใช้เพื่อความสนุกสนาน ร้อยละ 32 รองลงมา ประมาณ 1 ใน 4 มีการใช้ในสถานการณ์ของงานเลี้ยงงานสังสรรค์ และ อยู่ในกลุ่มเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดทั้งที่เป็นผู้เสพและผู้ขายมีรายงานประมาณ 1 ใน 5 และ มีปัญหากับเพื่อนร้อยละ 16 สำหรับเหตุผลด้านครอบครัว ปัญหากับแฟนหรือคนรัก และการเที่ยวสถานบันเทิงประมาณ ร้อยละ 11 สำหรับเหตุผลด้านอื่นๆ ได้แก่ การทำงาน ขั้บรถเที่ยว/รถชิง อียากล่อง หรือมีปัญหาด้านสุขภาพ อยู่ระหว่างร้อยละ 3.5-6.3 ส่วนเหตุผล การเข้าถึงสารเสพติดส่วนใหญ่มาจาก อียากล่องเอง จากการชักชวนของเพื่อน รุ่นพี่ในโรงเรียน คนในชุมชนญาติ และแฟน รวมทั้งการรับรู้ฤทธิ์ของสารฯ เชิงบวก และราคาของสารเสพติดฯ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า มีการใช้และจำหน่ายสารเสพติดในสถานศึกษาจริง และ นักเรียน 9 ราย ยอมรับว่ามีการใช้สารเสพติด ส่วนใหญ่เป็นกัญชา และยาบ้า นักเรียนหญิง 1 ราย เคยใช้สารฯ เกือบทุกชนิด นอกจากนี้พบการแพร่ระบาดของ “ยาโปร” ในบางพื้นที่ มีการปรับบรรจุภัณฑ์ให้เหมาะสมต่อการพกพามาบริโภคในสถานศึกษา

“ตอนอายุ 14 ปี เรียน ม.2 เป็นช่วงที่เลวร้ายที่สุดในชีวิต คบเพื่อนไม่ดี เพื่อนมีแต่ผู้ชาย ดิทยาทุกคน และมีญาติเป็นผู้ชาย ชักชวนอีก

เริ่มแรกลองใช้กัญชา พี่แถวบ้านชวน เขาทำให้ คือ เอากัญชามายำกับไส้บุหรี ไส้บ้องสุบ จะเมา เบลอๆ ขำตลอด ลอง 2-3 ครั้ง ก็ไม่เอา ไม่ชอบ จากนั้นลองใช้กาว พี่แถวบ้านชวน เขาคมอยู่แล้ว เลยลองดูแค่ครั้งเดียว พอดมแล้วจะมีมันหัว จากนั้นลองยาบ้า จากแฟน ครั้งแรกแฟนให้ 1 เม็ด พี่เขาทำให้คือใช้ฟรอยบุหรี แล้วเอาไพลนสุบ สุกแล้ว ตัดใจ กลิ่นหอมมาก เหมือนช็อคโกแลต ปัจจุบันราคาเม็ดละ 250 บาท จากนั้นก็ใช้เรื่อยมาจาก 2-3 ครั้ง/อาทิตย์ ครั้งละ 1 เม็ด มาเป็นใช้ทุกวัน วันละ 3-4 เม็ด ต้องขโมยเงินพ่อแม่ โกหกว่า จะเอาเงินไปใช้ทำรายงาน เคยใช้ไอซ์ด้วย พี่ชายชวนใช้แค่ครั้งเดียว เขาเอาขวดแบนมาทำอุปกรณ์สูบ ดีกว่ายาบ้า มันจะนิ่มกว่า ลองใช้ฝิ่นก็เคยลอง พี่ชายชวน ผสมกับกัญชาแล้วใส่บ้องสุบ กดประสาท ทำอะไรไม่ได้เลย เคยใช้ยาเคและโคเคน นานมากแล้ว”

“ยาโปรเป็นยาเสพติดอีกอย่างที่ตอนนี้ฮิตมากในหมู่นักเรียน หาซื้อง่าย ทำง่าย คือ เอายาแก้ไอของเด็กก็ห่ออะไรก็ได้+ไค้ก+ยา แคปซูลเขียว+เหลือง (ไม่รู้ว่ายาคืออะไร) เพราะไม่เคยซื้อเลย เพื่อนเอามาให้ เคยถามเพื่อนว่ายาคืออะไร เพื่อนบอกยาแก้ไอเสบ กินโปรครั้งแรกตอน ปวช.2 กินแล้วง่วงนอนมาก สะลึมสะลือ ไม่ค่อยชอบ จะกินเวลาที่เพื่อนชวนเท่านั้น เคยเห็นเพื่อนกินมากจนชักเข้าโรงพยาบาล เคยสูบกัญชาแล้ว กินโปรต่อจะเมามากจนอาเจียน ปวดหัวมากด้วย ไม่ชอบ ไม่เอาเลย เคยสูบกัญชา 6 ครั้งติดต่อกัน จนฉีกเลย คือ ตอนนั้นรีบด้วยวิ่งขึ้นบันได มาหาเพื่อนที่หอ แล้วไม่พักให้หายเหนื่อยสูบทันที

แล้วสูบเร็วด้วย สูบจนหน้าเหลือง ตัวเหลือง จนหมดสติ ทรมาณมาก ไม่เคยลองยาบ้า ไม่ชอบ มันโหดเกินไป เห็นคนใช้ก็ไม่ขยันทื้เกียจมากกว่า ราคาแพงด้วย 300 บาท/เม็ด ตอนนี้อยากลองสูบ ยาไอซ์มากเลย เห็นเพื่อนที่สูบบอกว่ามันนิ่มคอดีเลยอยากลองบ้าง แต่ไม่มีตังค์ซื้อราคามันแพงมาก”

วิจารณ์

ด้วยวัย สภาพพื้นฐานของครอบครัว บริบทแวดล้อมทางสังคม และ โอกาสที่ได้รับในการเข้าถึงความรู้ และทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มนี้ค่อนข้างโดดเด่นด้านพฤติกรรมต่างๆ ที่ไม่พึงประสงค์ ปรากฏให้เห็นอยู่เนืองๆ แม้จะเป็นเพียงพฤติกรรมของเด็กกลุ่มเล็กๆ ก็ตามแต่ส่งผลกระทบต่อคนข้างรุนแรง มีปัจจัยแวดล้อมต่างๆ มากมายทั้งครอบครัว ชุมชน โรงเรียน เพื่อนและสังคม ปัญหาการเรียน ปัญหาการเงิน คนในครอบครัว ต้มเหล้า สูบบุหรี่ ที่เป็นแรงผลักดันต่อการไปมีพฤติกรรมต่างๆ ที่ไม่เหมาะสมในวัยเรียน การชวนกันหนีเรียน เพื่อไปทำกิจกรรมต่างๆ ที่สร้างสรรค์และไม่สร้างสรรค์ เริ่มจากการทำผิดกฎระเบียบต่างๆ ของโรงเรียน หนีเรียน การสูบบุหรี่ ต้มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การทะเลาะหรือยกพวกตีกัน ในและระหว่างโรงเรียนซึ่งบางเหตุการณ์มีความรุนแรงถึงขั้นใช้อาวุธปืนหรือของมีคม สังคมรับรู้ได้ว่าเป็นเรื่องปกติของนักเรียนอาชีวะทั้งเป็นชายและไม่เป็นชาย

อีกทั้งพฤติกรรมการใช้และจำหน่ายสารเสพติด ในโรงเรียน สถานการณ์นี้ปรากฏให้เห็นเกือบ

ทุกโรงเรียน และ นักเรียนส่วนใหญ่สามารถรับรู้ได้สะท้อนว่า เด็กและเยาวชนเหล่านี้มีโอกาสเข้าถึงสารเสพติดค่อนข้างสูงกว่านักเรียน นักศึกษากลุ่มอื่นในวัยเดียวกันนอกจากนี้นักเรียนอยู่ในช่วงวัยเจริญพันธุ์ พฤติกรรมเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญเพื่อลดผลกระทบต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น เช่น การตั้งครรภ์ไม่พร้อม และการติดเชื้อเอชไอวี ซึ่งปัจจุบันไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้

เมื่อวิเคราะห์แล้วเห็นว่าพฤติกรรมเบื้องต้น เช่น การหนีเรียน ทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน เหล่านี้ครอบครัวและสถานศึกษามีส่วนสำคัญเด็กขาดการดูแล เอาใจใส่เท่าที่ควร เมื่อเกิดบ่อยขึ้นกลายเป็นความเคยชิน จะรวมกลุ่มกันทั้งชายและหญิง ชวนกันเที่ยว หนีไปหาความบันเทิงด้านอื่นๆ เล่นเกมส์/สนุกๆ เที่ยวสถานบันเทิง ขับรถมอเตอร์ไซด์ ที่สร้างความเดือดร้อนให้คนในชุมชน มีกิจกรรมรวมกลุ่มสังสรรค์สนุกสนานเฮฮาตามประสาวัยรุ่น ซึ่งสิ่งนั้นมาอย่างเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ก็จะเข้ามาในชีวิตเด็กเหล่านี้ พฤติกรรมอื่นๆ จะเกิดขึ้นตามมา โดยเฉพาะการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจากการศึกษานี้บ่งชี้ว่ายังมีการระบาดในทุกพื้นที่ มากน้อยขึ้นกับชนิดสารเสพติด สภาพบริบทสถานศึกษาและพื้นที่ รวมทั้งความเข้มงวดในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ แม้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีมาตรการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาโดยจำแนก สถานศึกษาตามระดับความรุนแรง มีการแก้ปัญหาเด็กเป็นรายบุคคล สุ่มตรวจสอบสารเสพติด จัดระบบเฝ้าระวังโดยเครือข่ายนักศึกษาเสริมสร้างทักษะชีวิตผ่านกิจกรรมต่างๆ โดยความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ อย่างไรก็ตาม ควรมี

การกำหนดแผนปฏิบัติการป้องกันแก้ไขปัญห
ให้ครอบคลุมประชากรหรือหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
รวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ชนิดสารเสพติดที่มีการแพร่ระบาดในกลุ่ม
นักเรียน ยังคงเป็นสารเสพติดที่ทำได้ง่ายในท้องถิ่น
และมีฤทธิ์ไม่รุนแรง ได้แก่ กัญชา และพืชกระท่อม
รองลงมาเป็นสารเสพติดที่หาซื้อได้ไม่ยาก อย่างเช่น
ยาบ้า และไอซ์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับราคาในแต่ละ
ช่วงเวลาและพื้นที่ รวมทั้งการแพร่ระบาดการใช้ยา
ในทางที่ผิดชนิดใหม่ซึ่งส่งผลกระทบด้านสุขภาพ
อย่างรุนแรง ข้อมูลเชิงประจักษ์เหล่านี้สะท้อน
การแพร่ระบาดและความรุนแรงของปัญหามีความ
แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย
ดังนั้นการกำหนดแผนปฏิบัติการป้องกันแก้ไข
ปัญหาหรือเฝ้าระวังสารเสพติดในกลุ่มนักศึกษา
ควรใช้มาตรการหรือกิจกรรมที่ส่งผลกระทบ
ทั้งระดับกว้างและมีความจำเพาะระดับพื้นที่
และกลุ่มเป้าหมายดังนี้

1. กลุ่มที่ยังเข้าไม่ถึงสารเสพติดหรือ
มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับสารเสพติด เพื่อเป็นการ
ป้องปราม ควรมีกระบวนการให้ความรู้ สร้างความ
เข้าใจถึงผลและผลกระทบจากสารเสพติด มีการ
เฝ้าระวังตรวจสอบติดตามอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด ต้องให้
โอกาสนักเรียนและครอบครัวของนักเรียนเหล่านี้
ได้ปรับตัวด้านทัศนคติและ เลิกพฤติกรรม เพื่อให้
เกิดการยอมรับ ไม่มีการตีตราจากบุคคลรอบข้าง

3. การดำเนินงานต้องอาศัยความร่วมมือ
ประสานงาน สนับสนุนและช่วยเหลือจากทุก
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งโรงเรียน สถานพยาบาล
หน่วยงานด้านปราบปราม รวมทั้งครอบครัว
และชุมชน

4. ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง
เอาใจกับปัญหานี้เป็นลำดับต้นๆ เพื่อลดผลกระทบ
ในสังคมโดยรวม

5. มีการบูรณาการเชิงเนื้อหา กระบวนการ
เชิงระบบ จากทุกภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง
ในการดำเนินงานในกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อให้
เกิดผลเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

1. สุดใจ สุขะ. ความรุนแรงกับนักเรียนอาชีวะ ปัญหาที่ยังแก้ไม่ตกของสังคม.[สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2558].
<http://www.technologymedia.co.th/article/artickeview.asp?id=186>
2. ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ สำนักงาน ป.ป.ส. แผนยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด พ.ศ. 2555
3. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สถิติคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ จำแนกตามฐานความผิด ประจำปีงบประมาณ 2554-2557. [สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2558].เข้าถึงได้จากhttps://www.m-society.go.th/ewt_news.php?nid=13975.
4. วิภา ด้านธำรงกุล, อนุกุล รักษ์ธรรมเสมอ, สำรว วรเดชะคงคา, สุภาพร สวัสดิ์ชัย และ สมปอง สิมมา ปัญหาสารเสพติดในวัยเสี่ยง? : ที่สังคมต้องเข้าใจ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จรัสสินทวงศ์การพิมพ์ จำกัด; 2555.
5. กลุ่มเด็ก เยาวชนและสิ่งเสพติด สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.การศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์การค้าและการแพร่ระบาด:ข้อมูลยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ถูกกักกันในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน กันยายน 2556
6. สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. รายงานผลการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี กลุ่มนักเรียน ประเทศไทย ปี 2556. นนทบุรี : สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข; 2557.
7. บทความ งานป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา www.thaihealth.or.th/node/9830
8. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดปี 2558 : ยุทธศาสตร์การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2558 ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2557 หน้า 10-16